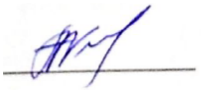
Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

Ганна СЛОЗАНСЬКА
Протокол № 1 від «01» вересня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань А Освіта

Спеціальність А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)

Освітня програма Логопедія

2026–2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія ігрової діяльності» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логопедія» за спеціальністю А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями), спеціалізацією А6.01 Логопедія, галузі знань А Освіта.

Розробник (и):

КОЗАК Марія Михайлівна – асистент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Логопедія
2	Спеціальність	А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями), А6.01 Логопедія
3	Галузь знань	А Освіта
4	Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
5	Форма навчання	денна
6	Статус дисципліни	вибіркова
7	Мова навчання	українська
8	Курс	3 (скорочений термін навчання), 4
9	Семестр	1
10	Обсяг дисципліни в кредитах	3
11	Загальна кількість годин	90
12	Кількість змістових модулів	2
13	Аудиторні заняття (год.)	30
14	Лекції (год.)	14
15	Практичні заняття (год.)	16
16	Самостійна робота (год.)	60
17	Вид ІНДЗ	навчально-творчий проєкт
18	Форма підсумкового контролю	залік

Частка годин аудиторних занять становить:
для денної форми навчання – 33,3 %.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у здобувачів системного наукового розуміння гри як особливої форми діяльності та провідного контексту розвитку дитини; опанування психологічних теорій, закономірностей виникнення й розвитку гри в онтогенезі, методів її спостереження та аналізу; розвиток здатності проєктувати безпечні, інклюзивні й особистісно орієнтовані ігрові взаємодії для підтримки пізнавального, мовленнєвого, соціального та емоційного розвитку дітей, зокрема дітей з особливими освітніми потребами.

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність працювати в команді.

ЗК 9. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Фахові компетентності:

СК 1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

СК 2. Здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної, інклюзивної освіти та логопедії.

СК 3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення мовленнєвого розвитку, актуального стану та потенційних можливостей осіб з особливими освітніми потребами, оцінювати її результати.

СК 5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з порушеннями мовлення, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК 6. Здатність реалізувати персональні підходи у процесі надання послуг раннього втручання у сфері логопедії.

СК 7. Здатність дотримуватися вимог до організації навчального та корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК 8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК 10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами, з порушеннями мовлення.

СК 12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК 13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з порушеннями мовленнєвого розвитку, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 17. Здатність надавати інформацію та допомогу щодо отримання логопедичних та інших корекційно-розвиткових послуг, залучати ресурси, необхідні для забезпечення наявних потреб клієнтів.

Вивчення навчальної дисципліни забезпечує досягнення здобувачами освіти таких програмних результатів навчання:

РН 1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН 3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4. Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН 5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу та логопедичного супроводу у різних типах закладів.

РН 6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення осіб з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 10. Здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовлення, реалізовувати логопедичний супровід з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання, виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РН 12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами загалом та порушеннями мовленнєвого розвитку зокрема.

РН 13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами та порушеннями мовлення, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН 14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН 16. Приймати обґрунтовані рішення з урахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

РН 17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

РН 20. Аналізувати зміст, методи, особливості організації навчання, моделювати педагогічні явища та процеси, передбачати їх результати, виходячи з потреб, можливостей та труднощів дітей з мовленнєвими порушеннями.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Опанування дисципліни спирається на результати навчання з вікової та загальної психології, педагогіки загальної і спеціальної, психології загальної і спеціальної, вікової логопсихології та методик корекційно-розвиткової роботи. Здобувачі мають розуміти основні закономірності психічного розвитку, володіти навичками професійного спостереження й етичної взаємодії з дітьми. Знання з психології ігрової діяльності поглиблюють підготовку до логопедичної, освітньої та консультативної роботи з дітьми й сім'ями.

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи психології гри

Тема 1. Психологія ігрової діяльності як галузь наукового знання.

Об'єкт, предмет, завдання, категорії та міждисциплінарні зв'язки психології ігрової діяльності. Критерії ігровості: внутрішня мотивація, добровільність, агентність, процесуальна спрямованість, уявність і гнучкість. Розмежування гри, дослідження предметів, вправи, навчального завдання, дозвілля та стереотипної активності. Методи дослідження гри: природне і структуроване спостереження, відеоаналіз, бесіда, експеримент, аналіз продуктів діяльності. Етичні принципи вивчення дитячої гри.

Тема 2. Основні психологічні теорії гри.

Біологізаторські теорії гри: надлишку енергії, відпочинку, вправляння і рекапітуляції. Психоаналітичний підхід. Когнітивно-розвиткова концепція Ж. Піаже. Культурно-історична теорія Л. Виготського та концепція сюжетно-рольової гри Д. Ельконіна. Форми соціальної участі за М. Партен. Сучасні уявлення про ігровість, керовану гру, самодетермінацію та навчання через гру. Порівняння пояснювальних можливостей і обмежень теорій.

Тема 3. Виникнення та розвиток гри в онтогенезі.

Передумови гри в ранньому розвитку: сенсомоторне дослідження, спільна увага, наслідування, емоційний обмін і предметні дії. Становлення функціональної, комбінаторної, символічної, сюжетно-рольової та гри з правилами. Розвиток ігрових дій, заміщення, ролі, сюжету, партнерства й саморегуляції. Вікова та індивідуальна варіативність ігрових траєкторій; недопустимість жорсткого нормування й порівняння дитини лише з віковим шаблоном.

Тема 4. Структура, функції та класифікації дитячої гри.

Психологічна структура гри: мотив, мета, ігрові дії, уявна ситуація, роль, сюжет, зміст, правила, предмети-замінники, мовлення і взаємодія партнерів. Розвиткова, комунікативна, емоційно-регулятивна, діагностична, соціалізувальна, творча та рекреаційна функції. Класифікації ігор за ініціатором, змістом, матеріалом, мірою структурованості й соціальною організацією. Вільна, керована і дидактична гра: межі та умови доцільного використання.

Змістовий модуль 2. Розвитковий, комунікативний та інклюзивний потенціал гри

Тема 5. Психологія сюжетно-рольової та режисерської гри.

Сюжет, зміст, роль і правило у сюжетно-рольовій грі. Прийняття ролі, рольова дія, рольове мовлення, узгодження задуму, розподіл ролей і розв’язання ігрових конфліктів. Режисерська гра, гра-драматизація та театралізована діяльність. Ігрове середовище, відкриті матеріали й предмети-замінники. Позиція дорослого: спостерігач, партнер, фасилітатор; способи підтримки без перехоплення дитячої ініціативи.

Тема 6. Гра у розвитку пізнавальної, мовленнєвої, емоційної та соціальної сфер.

Взаємозв’язок гри з уявою, символічною функцією, мовленням, мисленням, виконавчими функціями й саморегуляцією. Гра як простір спільної уваги, діалогу, соціального пізнання, емоційного вираження, опрацювання досвіду та розвитку співпраці. Рухлива, конструктивна, настільна, сенсорна й цифрова гра. Навчальний і психокорекційний потенціал гри та межі його інтерпретації. Критерії психологічної безпеки й відповідності гри потребам дитини.

Тема 7. Ігрова діяльність дітей з особливими освітніми потребами: оцінювання, підтримка та адаптація.

Особливості ігрового репертуару дітей з порушеннями мовлення, розладами аутистичного спектра, інтелектуальними, сенсорними, руховими та комплексними порушеннями. Оцінювання не через дефіцит, а через опис ініціативи, інтересів, способів комунікації, символізації, гнучкості, регуляції й соціальної участі. Адаптація матеріалів, правил, простору, темпу та комунікації; візуальна підтримка й альтернативна та додаткова комунікація. Дитиноцентрована, нейрорізноманітна та сімейноцентрована оптика. Командне планування ігрової підтримки.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота	Усього	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи психології гри								
Тема 1. Психологія ігрової діяльності як галузь наукового знання	12	2	2	8	–	–	–	–
Тема 2. Основні психологічні теорії гри	12	2	2	8	–	–	–	–
Тема 3. Виникнення та розвиток гри в онтогенезі	12	2	2	8	–	–	–	–
Тема 4. Структура, функції та класифікації дитячої гри	12	2	2	8	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 1	**48**	**8**	**8**	**32**	**–**	**–**	**–**	**–**
Змістовий модуль 2. Розвитковий, комунікативний та інклюзивний потенціал гри								
Тема 5. Психологія сюжетно-рольової та режисерської гри	12	2	2	8	–	–	–	–
Тема 6. Гра у розвитку пізнавальної, мовленнєвої, емоційної та соціальної сфер	14	2	2	10	–	–	–	–
Тема 7. Ігрова діяльність дітей з особливими освітніми потребами: оцінювання, підтримка та адаптація	16	2	4	10	–	–	–	–
Разом за змістовим модулем 2	**42**	**6**	**8**	**28**	**–**	**–**	**–**	**–**
Всього годин	**90**	**14**	**16**	**60**	**–**	**–**	**–**	**–**

5.3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Психологія ігрової діяльності як галузь наукового знання	2	–
2	Основні психологічні теорії гри	2	–
3	Виникнення та розвиток гри в онтогенезі	2	–
4	Структура, функції та класифікації дитячої гри	2	–
5	Психологія сюжетно-рольової та режисерської гри	2	–

6	Гра у розвитку пізнавальної, мовленнєвої, емоційної та соціальної сфер	2	–
7	Ігрова діяльність дітей з особливими освітніми потребами: оцінювання, підтримка та адаптація	2	–
	Всього годин	**14**	**–**

5.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Критерії ігровості та методи психологічного дослідження гри: аналіз пограничних випадків	2	–
2	Порівняльний аналіз психологічних теорій гри та їх застосування до спостережуваної ситуації	2	–
3	Побудова карти розвитку гри в онтогенезі за віковими й індивідуальними траєкторіями	2	–
4	Класифікація ігор і добір ігрових засобів відповідно до розвиткової мети	2	–
5	Проєктування сюжетно-рольової гри: сюжет, ролі, правила, мовлення та позиція дорослого	2	–
6	Ігри для розвитку мовлення, уяви, саморегуляції, співпраці та соціальної комунікації	2	–
7	Адаптація ігрового середовища для дітей з особливими освітніми потребами	2	–
8	Командний аналіз випадку та створення індивідуалізованого плану ігрової підтримки	2	–
	Всього годин	**16**	**–**

5.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Укласти словник ключових понять психології гри та порівняльну таблицю методів її дослідження; визначити етичні обмеження.	8	–
2	Підготувати аналітичну матрицю класичних і сучасних теорій гри: ключова теза, одиниця аналізу, сильні сторони й обмеження.	8	–
3	Створити візуальну карту розвитку сенсомоторної, предметної, символічної, соціальної та нормативної ліній гри в онтогенезі.	8	–
4	Розробити класифікатор ігор із прикладами та критеріями добору за віком, інтересами, метою і рівнем підтримки дорослого.	8	–

5	Проаналізувати відео або письмовий випадок сюжетно-рольової гри, чітко розмежувавши спостереження, інтерпретації й гіпотези.	8	–
6	Підібрати й обґрунтувати комплект ігор для розвитку мовлення, уяви, виконавчих функцій, емоційної регуляції та співпраці.	10	–
7	Провести аудит доступності змодельованого ігрового середовища та розробити адаптації для дитини з особливими освітніми потребами.	10	–
	Всього годин	**60**	**–**

5.6. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Орієнтовна тема	Форма представлення
1. Порівняльний аналіз психологічних концепцій гри	аналітичний огляд
2. Гра як провідна діяльність дошкільного віку	аналітичний огляд
3. Роль гри у психічному розвитку дитини	інфографіка / есе
4. Види дитячих ігор та критерії їх класифікації	методичний каталог
5. Сюжетно-рольова гра як засіб розвитку мовлення	ігровий проєкт
6. Гра і розвиток пізнавальних процесів	ігровий проєкт
7. Дидактичні ігри для дітей з особливими освітніми потребами	методичний комплект
8. Ігротерапія: можливості, етичні межі та доказовість	аналітичний огляд
9. Сенсомоторні ігри у ранньому та дошкільному віці	ігровий проєкт
10. Ігри для розвитку комунікативних навичок	методичний комплект
11. Гра як ресурс емоційної регуляції дитини	ігровий проєкт
12. Гра і соціалізація дітей з інвалідністю	аналіз випадку
13. Комп’ютерні, цифрові та настільні ігри: психологічний аналіз	аналітичний огляд
14. Ігрові стратегії підтримки дітей з розладами аутистичного спектра	аналіз випадку
15. Гейміфікація навчання: відмінності від гри та умови ефективності	проєкт заняття
16. Проєктування інклюзивного ігрового середовища	практичний проєкт

6. Форми та методи навчання

Форми навчання: проблемно-аналітичні та інтерактивні лекції; практичні заняття; ігрові лабораторії; робота в парах, мікрогрупах і командах; індивідуальні та групові консультації; самостійна робота; навчально-творче проєктування; змішане й дистанційне навчання із застосуванням Moodle та інших дозволених цифрових засобів.

Методи навчання: пояснення, керована дискусія, евристична бесіда, аналіз наукових джерел і психологічних теорій, демонстрація, природне та

структуроване спостереження за грою, відеоаналіз, аналіз конкретних ситуацій (case study), операціоналізація понять, ігрове моделювання, мікровикладання, навчальний експеримент, мозковий штурм, дизайн-мислення, взаємооцінювання, рефлексивні методи та метод проєктів.

Формування м'яких навичок забезпечується через спільне проєктування ігор, розподіл командних ролей, аргументоване обговорення альтернативних пояснень, презентацію рішень, надання коректного зворотного зв'язку та рефлексію власної позиції дорослого у грі. Такі види діяльності розвивають творчість, критичне мислення, емпатію, професійну комунікацію, співпрацю, гнучкість, етичне прийняття рішень і повагу до дитячої агентності.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються усне та письмове опитування; тестові завдання навчального призначення; аналіз відеофрагментів, ігрових ситуацій та анонімізованих випадків; ведення структурованих протоколів спостереження; порівняльні схеми й карти розвитку гри; проєктування, адаптація та мікропроведення ігор; презентації й груповий захист рішень; рефлексивні записи; завдання самостійної роботи; модульні контрольні роботи; індивідуальний навчально-творчий проєкт і підсумкова рефлексивно-аналітична робота. Результат демонструється через точність термінології, доказовість висновків, розмежування спостереження та інтерпретації, повагу до дитячої агентності й здатність створювати безпечні та доступні ігрові умови.

8. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі форми контролю:

Поточний контроль здійснюється на практичних заняттях і під час перевірки самостійної роботи у формі усних відповідей, коротких тестів, протоколів спостереження, аналізу ігрових ситуацій, проєктування та мікропроведення ігор, презентації групових рішень і рефлексивних висновків. Проміжний (модульний) контроль проводиться після завершення кожного змістового модуля у формі комплексної письмової роботи або тестування з відкритими завданнями. ІНДЗ передбачає створення й захист навчально-творчого проєкту. Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку за накопичувальною системою; окремий екзамен не передбачено.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Політика оцінювання

Поточне оцінювання.

За кожне з 8 практичних занять здобувач може отримати до 6 балів: до 2 балів за коректне застосування теоретичних понять; до 2 балів за якість аналізу, проєктування або мікропроведення гри; до 1 бала за аргументованість і доказовість висновків; до 1 бала за командну взаємодію, рефлексію та дотримання етичних вимог. Максимум за практичну роботу – 48 балів. За кожне

з 7 завдань самостійної роботи нараховується до 2 балів: 2 бали – повне, самостійне й належно оформлене виконання; 1 бал – часткове виконання з неточностями; 0 балів – відсутня, неавтентична або нерелевантна робота. Максимум за самостійну роботу – 14 балів.

Модульний контроль.

Кожна з двох модульних контрольних робіт оцінюється максимум у 10 балів. Враховуються правильність і точність розкриття понять (до 3 балів), здатність порівнювати теорії та встановлювати зв'язки (до 3 балів), застосування знань до аналізу ігрової ситуації (до 3 балів), логічність і академічна доброчесність викладу (до 1 бала). Невиконаний модульний контроль оцінюється у 0 балів і підлягає відпрацюванню у встановленому порядку.

ІНДЗ.

Індивідуальне навчально-творче завдання оцінюється максимум у 13 балів. Високий рівень (12–13 балів) передбачає науково обґрунтований, оригінальний і практично придатний продукт із чіткими адаптаціями та критеріями спостереження; достатній (10–11) – цілісний продукт із незначними недоліками; середній (7–9) – загалом правильне виконання з частковим обґрунтуванням; низький (4–6) – фрагментарне виконання з суттєвими прогалинами; дуже низький (0–3) – формальне, неавтентичне або невиконане завдання.

Підсумковий контроль.

Підсумкова рефлексивно-аналітична робота оцінюється максимум у 5 балів і передбачає стислий аналіз власного професійного зростання, обґрунтування принципів підтримки дитячої гри та самооцінювання створеного продукту. Залік виставляється за сумою балів, накопичених упродовж семестру. Мінімальний результат для отримання заліку – 60 балів за умови виконання обов'язкових практичних робіт, двох модульних контролів та ІНДЗ.

Розподіл балів, які отримують студенти

Вид навчальної діяльності	**Кількість**	**Максимум за одиницю**	**Максимальна кількість балів**
Практична робота	8 занять	6	48
Самостійна робота	7 завдань	2	14
Модульний контроль	2 роботи	10	20
ІНДЗ	1 проєкт	13	13
Підсумкова рефлексивно-аналітична робота	1	5	5
Підсумкова оцінка			**100**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS100-бальна	Оцінка ECTS літерна	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен	**залік**

90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
65–74	D	задовільно	
60–64	E		
35-59	F	незадовільно	незараховано
0-34	F		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: строки подання завдань повідомляються під час заняття та/або зазначаються в Moodle. За наявності поважних причин здобувач узгоджує з викладачем індивідуальний термін виконання. Невиконані обов'язкові роботи мають бути подані до завершення семестрового контролю. Перескладання модулів і підсумкового контролю відбувається в порядку, визначеному нормативними документами університету, та з дозволу деканату у передбачених випадках.

У разі виникнення конфліктних ситуацій учасники освітнього процесу керуються нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Політика щодо академічної доброчесності: усі роботи виконуються самостійно з коректним посиланням на використані джерела. Обов'язковим є дотримання «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка».

Списування, фабрикація даних, підміна авторства, вигадані посилання та несанкціоноване використання допоміжних матеріалів під час контрольних заходів заборонені. Доцільність використання мобільних пристроїв і цифрових засобів визначається викладачем відповідно до мети конкретного завдання.

Політика щодо відвідування: систематична участь у заняттях необхідна для досягнення практичних результатів навчання. У разі відсутності з поважної причини здобувач повідомляє викладача до початку заняття або, якщо це неможливо, упродовж двох робочих днів та узгоджує спосіб опрацювання матеріалу. За об'єктивних причин навчання може відбуватися онлайн за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни

Системи штучного інтелекту можуть використовуватися лише тоді, коли це прямо дозволено умовою завдання: для пошуку ключових слів, генерування запитань для самоперевірки, мовного редагування власного тексту, створення попередньої структури або порівняння альтернатив. Здобувач зобов'язаний перевірити фактичну точність, самостійно опрацювати першоджерела, зазначити назву системи та спосіб її використання і не подавати згенерований

текст як власний без критичного опрацювання. Заборонено вводити персональні чи конфіденційні дані дітей і сімей, генерувати або фальсифікувати протоколи спостереження, відеоаналіз, джерела й цитати, а також використовувати ШІ під час модульного чи підсумкового контролю без окремого дозволу викладача. Згенеровані сценарії ігор мають бути перевірені на психологічну безпеку, доступність і відповідність віку та потребам дитини. Відповідальність за зміст, етичність і достовірність роботи несе здобувач.

Використання систем ШІ має відповідати «Політиці використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка» та принципам академічної доброчесності.

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

Мультимедійний проєктор або інтерактивна панель, комп'ютер чи ноутбук із доступом до інтернету, засоби відео- та аудіовідтворення, система дистанційного навчання Moodle, офісні програми для підготовки текстів і презентацій, таймер і бланки структурованого спостереження. Для ігрових лабораторій використовуються ляльки й фігурки, набори сюжетних предметів, конструктори, кубики, пазли, настільні та рухливі ігри, сенсорні й творчі матеріали, предмети відкритого призначення, картки емоцій, візуальна підтримка та засоби альтернативної і додаткової комунікації. Матеріали мають бути безпечними, доступними, відповідати віку й індивідуальним потребам дітей; відеоматеріали використовуються лише з дотриманням авторського права та конфіденційності.

12. Рекомендована література

Основна

1. Піроженко Т. О., Завязун Т. В., Карабаєва І. І., Соловйова Л. І., Сахно О. О. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2016. 87 с.
2. Піроженко Т. О., Карасьова К. В. Ігрова діяльність дошкільника: старший дошкільний вік : навчально-методичний посібник. Київ : Генеза, 2014.
3. Pellegrini A. D. The Role of Play in Human Development. New York : Oxford University Press, 2009. 278 p.
4. Smith P. K. Children and Play: Understanding Children's Worlds. Chichester : Wiley-Blackwell, 2009. 272 p. DOI: 10.1002/9781444311006.
5. Fromberg D. P., Bergen D., eds. Play from Birth to Twelve: Contexts, Perspectives, and Meanings. 3rd ed. New York : Routledge, 2015. 492 p.
6. Bodrova E., Leong D. J. Tools of the Mind: The Vygotskian Approach to Early Childhood Education. 3rd ed. New York : Routledge, 2024. 308 p.

Допоміжна

1. Піроженко Т. О., Хартман О. Ю. Парціальна програма з розвитку соціальних навичок ефективної взаємодії дітей від 4 до 6–7 років «Вчимося жити разом». Київ, 2016.

2. Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Трикоз С. В. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями. Київ : Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023.
3. Johnson J. E., Christie J. F., Wardle F. Play, Development, and Early Education. Boston : Pearson, 2005.
4. Zosh J. M. et al. Accessing the Inaccessible: Redefining Play as a Spectrum. Frontiers in Psychology. 2018. Vol. 9. Article 1124. DOI: 10.3389/fpsyg.2018.01124.
5. Yogman M., Garner A., Hutchinson J., Hirsh-Pasek K., Golinkoff R. M. The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children. Pediatrics. 2018. Vol. 142, no. 3. e20182058. DOI: 10.1542/peds.2018-2058.
6. Pyle A., DeLuca C., Danniels E. A Scoping Review of Research on Play-Based Pedagogies in Kindergarten Education. Review of Education. 2017. Vol. 5, no. 3. P. 311–351. DOI: 10.1002/rev3.3097.
7. Zosh J. M., Hopkins E. J., Jensen H., Liu C., Neale D., Hirsh-Pasek K., Solis S. L., Whitebread D. Learning through Play: A Review of the Evidence. Billund : The LEGO Foundation, 2017. 41 p.

13. Інформаційні інтернет-ресурси

1. Міністерство освіти і науки України. Стандарт вищої освіти України за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/06/17/016-spetsialna-osvita-bakalavr.pdf
2. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. URL: https://ispukr.org.ua/
3. Електронна бібліотека НАПН України. URL: https://lib.iitta.gov.ua/
4. Інституційний репозитарій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/
5. Encyclopedia on Early Childhood Development. Play. URL: https://www.child-encyclopedia.com/play
6. American Academy of Pediatrics. The Power of Play: A Pediatric Role in Enhancing Development in Young Children. URL: https://doi.org/10.1542/peds.2018-2058
7. National Association for the Education of Young Children. Play. URL: https://www.naeyc.org/resources/topics/play
8. The LEGO Foundation. Reports and evidence on learning through play. URL: https://www.legofoundation.com/en/learn-how/knowledge-base/

14. Перелік рекомендованих ресурсів з неформальної та/або інформальної освіти, за результатами проходження яких можуть бути визнані результати навчання з освітнього компоненту

За попереднім погодженням із викладачем і відповідно до чинного порядку визнання результатів неформальної та/або інформальної освіти в

ТНПУ можуть бути зараховані результати навчання, підтверджені сертифікатом, виконаними завданнями та коротким рефлексивно-аналітичним звітом:

1. Курси й навчальні модулі UNICEF Agora з раннього розвитку, гри та підтримки сімей. URL: https://agora.unicef.org/ – за умови відповідності результатам тем 3, 6 або 7.
2. Відкриті навчальні матеріали OpenLearn з психології дитинства, розвитку і навчання через гру. URL: https://www.open.edu/openlearn/education-development/childhood-youth – за результатами виконаного курсу та рефлексивного звіту.
3. Вебінари й програми професійного розвитку National Association for the Education of Young Children. URL: https://www.naeyc.org/events/trainings-webinars – за умови відповідності темам 4–7.
4. Вебінари й відкриті навчальні заходи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, зміст яких стосується розвитку, гри та інклюзивної підтримки дітей і підтверджується сертифікатом участі.

15. Комунікація та етика взаємодії

Комунікація між викладачем і здобувачами здійснюється під час аудиторних та онлайн-занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту і систему Moodle. Консультації проводяться за затвердженим графіком або за попередньою домовленістю; на електронні звернення, надіслані в робочий час, викладач відповідає, як правило, упродовж двох робочих днів.

Про відсутність із поважної причини здобувач повідомляє до початку заняття або, за непередбачуваних обставин, упродовж двох робочих днів. Пропущений матеріал опрацьовується самостійно, а практичні результати демонструються у погоджений із викладачем спосіб.

Учасники освітнього процесу дотримуються взаємної поваги, професійної етики, академічної доброчесності та недискримінаційної мови. У практичній роботі визнаються добровільність гри, право дитини відмовитися, її ініціатива, інтереси, сенсорні й комунікативні потреби. Під час аналізу випадків використовуються лише вигадані або належно анонімізовані дані; неприпустимими є розголошення конфіденційної інформації, приховане оцінювання дитини, нав’язування «правильного» способу гри, перехоплення ініціативи дорослим і знецінення нетипових форм ігрової участі. Очікуються коректність, творчість, відповідальність, конструктивний діалог і повага до різних обґрунтованих позицій.